

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 85 0 P 051425 18 Rev
Banjaluka: 20.6.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Stake Gojković, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Darka Osmića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljica S. M.1., S. M.2., S. M.3. i S. M.4, sve na adresi Š., . i sve zastupane po punomoćniku Ž.M., advokatu iz D., protiv tužene J. R. iz Š., zastupane po punomoćniku J. H., advokatu iz B., radi utvrđenja prava na nasljeđivanje i povrede nužnog nasljednog dijela, vrijednost predmeta spora 40.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Doboju broj: 85 0 P 051425 18 Gž od 12.4.2018. godine, na sjednici održanoj 20.6.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Doboju broj: 85 0 P 051425 15 P od 29.1.2018. godine, utvrđeno je da tužiteljica S. M.1. ima pravo na nasljeđe iza ostavioca M.M. iz D., kao zakonski nasljednik prvog nasljednog reda (stav 1.).

Utvrđeno je da tužiteljicama S.M.1., S. M.2., S. M.3. i S. M.4, pripada pravo na nužni nasljedni dio od po 1/8, na ostavinskoj masi iza ostavioca M. M. koju sačinjavaju:

- nekretnine upisane u z.k. uložak broj: ... k.o. SP ... sa suvlasničkim dijelom ostavioca od 13/180,
- nekretnine upisane u List nepokretnosti broj:...k.o. ... označene kao k.č. broj: ... zvana ..., površine 1.008 m²,
- novčani iznos kod H.D. na računu broj: ... u iznosu od 3.048,28 KM, pa se sljedstveno tome utvrđuje da se testamentalno raspolaganje ostavioca po Odluci slobodne posljednje volje od 29.3.2010. godine, ne odnosi na ove nužne nasljedne dijelove (stav 2.).

Utvrđeno je da je ugovorom o poklonu nekretnina zaključenim 9.7.2010. godine između tužene, kao poklonoprimeca i ostavioca M.M. kao poklonodavca, sačinjen pred notarom J. Đ. iz D. i ovjeren pod brojem ..., povrijeđen nužni nasljedni dio tužiteljica, a koji iznosi po 1/8 za svaku tužiteljicu od cjelokupne zaostavštine ostavioca, pa se sljedstveno tome smanjuje raspolaganje ovim ugovorom o poklonu i u ostavinsku masu iza ostavioca vraća 4/8 dijela nekretnina koje su predmet ovog ugovora o poklonu, odnosno nekretnina označenih kao k.č. broj: ..., njiva 6 klase, površine 11.002 m², k.č. broj: ..., njiva 6 klase, površine 4.166 m², k.č. broj: ... šuma 4 klase, površine 485 m² i k.č. broj: ..., njiva 4 klase, površine 1993 m² i njiva 5 klase površine 807 m², sve upisane u Pl. broj:... k.o...., što je tužena dužna priznati i trpjeti da se na osnovu ove presude kod nadležne Republičke uprave ., idealni dio od 4/8 na predmetnim nekretninama ponovo upiše na ostavioca M. M. iz D. (stav 3.).

Obavezana je tužena da tužiteljicama na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 6.000,00 KM, u roku od 30 dana (stav 4.).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Doboju broj: 85 0 P 051425 18 Gž od 12.4.2018. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužiteljica kako je naveden u izreci prvostepene presude.

Prvostepeni sud je utvrdio da je ostavilac M. M. umro 19.9.2010. godine i da su tužiteljice njegove zakonske nasljednice prvog nasljednog reda, i to: tužiteljica S. M.1. kao supruga, a tužiteljice S.M.2., S. M.3. i S.M.4 kao djeca, dok je tužena, sestra ostavioca, određena za testamentarnog nasljednika.

Iza ostavioca je pokrenut ostavinski postupak pod brojem ..., koji je rješenjem od godine prekinut i tužiteljice upućene na parnicu radi dokazivanja da tužiteljica S. M.1. ima pravo nasljeđa nužnog dijela, te da je njeno pravo nužnog dijela, kao i pravo ostalih tužiteljica, povrijeđeno testamentom ostavioca i ugovorom o poklonu koga je ostavilac 9.7.2010. godine zaključio sa tuženom.

Koja imovina ostavioca je bila predmetom raspolaganja testamentom i ugovorom o poklonu, između stranaka nije sporno.

Na osnovu nalaza vještaka, prvostepeni sud je u smislu odredbe člana 31. stav 1. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik RS“, broj: 1/09, 55/09 i 91/16-u daljem tekstu: ZN) utvrdio da je ostavilac raspolagao ugovorom o poklonu sa nekretninama čija je vrijednost 65.160,00 KM, dok je u momentu smrti imao nekretnine u vrijednosti od 5.947,00 KM i novčani iznos od 3.048,28 KM. Na osnovu toga, prvostepeni sud zaključuje da ukupna vrijednost ostavinske mase iznosi 74.155,28 KM (65.160,00 KM + 5.947,00 KM + 3.048,28 KM), dok nužni nasljedni dio svake od tužiteljica iznosi 9.264,41 KM (74.155,28 KM : 8), što je manje od ukupnog raspoloživog dijela koji iznosi 8.995,28 KM (5.947,00 KM + 3.048,28 KM).

Prvostepeni sud je utvrdio da je bračna zajednica ostavioca i tužiteljice S. M.1.faktički prestala 2007. godine (tri godine prije smrti ostavioca), i da je tužiteljica pokrenula postupak radi utvrđenja i podjele zajednički stečene imovine u braku, koji spor je završen godine zaključenjem poravnanja u predmetu broj:....

Između stranaka nije sporno da je ostavilac pred notarskom službom u Š., dana ...godine dao „Javnu posljednju volju“, kojom se izjašnjava da se nalazi u postupku razvoda braka, da

opoziva sve svoje dosadašnje odluke posljednje volje, te iskazuje volju da svi njegovi nasljednici koji su zaštićeni nužnim dijelom, „to znači moja (još) supruga i moji potomci budu svedeni na nužni dio“. Posljednjom izjavom volje ostavilac je odredio da testamentalni nasljednik „kvote koja preostaje na slobodno raspolaganje“ bude njegova „sestra J. R.“.

Ostavilac je nakon date izjave posljednje volje, ugovorom o poklonu od godine broj: ..., dio nekretnina iz ostavinske mase poklonio tuženoj.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe članova 24. tačka v), 30., 31., 32. i 33. ZN, prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Po stavu prvostepenog suda tužiteljice, i to S. M.1., kao supruga ostavioca, i ostale tužiteljice kao potomci ostavioca, spadaju u prvi nasljedni red na osnovu zakona i imaju pravo na nužni nasljedni dio.

Kada je u pitanju pravo tužiteljice S. M.1. na nužni dio, po stavu prvostepenog suda, njoj ali i ostalim tužiteljicama treba pripasti nužni dio jer to proizilazi iz posljednje izjave volje ostavioca.

Prvostepeni sud posljednju izjavu volje ostavioca tumači na način da je on u momentu njenog sačinjavanja znao da je bračna zajednica prekinuta, ali da je „svojoj supruzi priznao pravo na nužni nasljedni dio“. Na isti način posljednju volju ostavioca tumači u odnosu na ostale tužiteljice, apostrofirajući da su one u momentu faktičkog prekida bračne zajednice roditelja još uvijek bila djeca prema kojima je postojala zakonska obaveza izdržavanja (S.2 18. godina, S.3 15 godina, S4. 12. godina).

Prvostepeni sud cijeni da je tužena tvrdila da je isključiva krivica za faktički prekid bračne zajednice ponašanje tužiteljice S. M.1. „usljed konzumiranja alkohola i fizičkih napada“, ali da su ti navodi potvrđeni samo od njenog supruga M. R. i njene sestre J. B., čije iskaze nije mogao prihvatiti kao vjerodostojne zbog ličnih odnosa sa S. M.1. i njihove zainteresovanosti da tužiteljica ne uspije u svom tužbenom zahtjevu. Zbog toga prvostepeni sud zaključuje da „nije pouzdano utvrđeno čijom je krivicom došlo do prestanka bračne zajednice“.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepena odluka je pravilna.

Tužiteljice van sumnje spadaju u nužne nasljednike ostavioca (član 30. stav 1. ZN) i kao takve imaju pravo na dio zaostavštine kojim ostavilac ne može raspolagati i koji se naziva nužni dio (član 31. stav 1.). Taj dio, u odnosu na tužiteljice (supružnik i djeca) iznosi ½ od onog dijela koji bi svakom pojedinom nasljedniku pripao po zakonskom redu nasljeđivanja (stav 2.). Veličina nasljednog dijela tužiteljica po osnovu zakona određena je članom 9. stav 2. ZN, što znači da nužni nasljedni dio svake od tužiteljica zasebno iznosi po 1/8 dijela.

Odredbom člana 45. ZN, propisano je da smanjenje raspolaganja testamentom i vraćanje poklona kojim je povrijeđen nužni dio mogu tražiti samo nužni nasljednici, iz čega prizlazi njihova aktivna legitimacija u ovoj parnici.

Odredbom člana 24. tačka v) ZN, propisano je da supružnik nema pravo na nasljeđe „ako je njegova zajednica života sa ostaviocem bila trajno prestala njegovom krivicom ili u sporazumu sa ostaviocem“.

Odredba tačke v) člana 24. ZN predstavlja najizrazitiji primjer odstupanja od načela da nadživjelom bračnom supružniku, koji je u momentu smrti ostavioca bio sa njim u formalnom braku, pripada pravo nasljeđa. U slučaju ako se ostvare uslovi iz tačke v) navedenog člana, nadživjeli supružnik neće moći naslijediti ostavioca iako se u momentu smrti ostavioca nalaze u pravno postojećem i valjanom braku. Propisanom odredbom zakonodavac u suštini nalazi da je stvarno stanje bračnih odnosa supružnika, mjerodavnije i važnije od formalne pravne valjanosti bračne zajednice.

Jasno je da faktički prekid bračne zajednice koji nema karakter trajnog prekida (npr. prekid nastao kratko prije smrti ostavioca), ne može imati za posljedicu gubitak prava nadživjelog supružnika na nasljeđivanje.

Prema zakonodavcu, samo trajni prestanak zajednice života ima za posljedicu gubitak prava nasljeđa, ako je do toga došlo usljed krivnje nadživjelog bračnog supružnika ili na osnovu njihovog zajedničkog sporazuma. „Argumentum a contrario“, trajni prestanak zajednice života koji nije skrivio nadživjeli supružnik, a do odvojenog života nije došlo ni usljed sporazuma, nema za posljedicu gubitak prava nasljeđa od strane nadživjelog supružnika.

Međutim, ako je došlo do faktičkog trajnog prestanka zajednice života supružnika usljed toga što su oba supružnika kriva za taj prestanak, za nadživjelog bračnog supružnika to ima za posljedicu gubitak prava nasljeđivanja isto kao da je do tog prekida došlo usljed njegove krivice.

Tumačenjem posljednje volje ostavioca kojom jasno izražava namjeru da njegovi zakonski nasljednici budu „svedeni na nužni dio“, proizilazi da on nije svoje nužne nasljednike isključio iz nasljeđa (član 47. ZN). Time je ostavilac jasno pokazao namjeru da tužiteljica S. M.1., kao njegova supruga, bez obzira na činjenicu da su bračni odnosi trajno poremećeni duži vremenski period, ostvari zakonsko pravo nasljeđivanja ali najviše do visine nužnog dijela. Da je ostavilac imao namjeru da bilo koju od tužiteljica osujeti u pravu nasljeđivanja nužnog dijela, on je pri sačinjavanju izjave posljednje volje mogao to učiniti tako da navede da ih isključuje.

Posljednja izjava volje može se opozvati (član 123. stav 1. ZN), u cijelosti ili djelimično, kasnije sačinjenom izjavom (testamentom), što ostavilac nije učinio, pa je pravilan stav nižestepenih sudova da tužiteljice kao zakonske nasljednice imaju pravo na nužni nasljedni dio.

Odredbom člana 241. stav 1. ZPP propisano je da revizijski sud ispituje pobijanu reviziju samo u onom dijelu u kome se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava.

Revizija tužene činjeničnim sadržajem ne osporava pobijanu odluku u odnosu na utvrđenu vrijednost imovine ostavioca, izračunavanje nužnog i raspoloživog dijela zaostavštine, pa se time nije bavio ni ovaj sud.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Staka Gojković

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić